Islam i chrześcijaństwo
Dwa oblicza religijnego uniwersalizmu

Robert T. Ptaszek
Katolicki Uniwersytet Lubelski
Wydział Filozofii
Instytut Kulturoznawstwa

Idee mają konsekwencje

Badania, które prowadzę jako **filozof religii i filozof kultury** pokazują **jakie modele kultury oraz relacje polityczne i społeczne generują doktryny konkretnych religii**.

Choć są to **badania teoretyczne,** bazujące na lekturze świętych ksiąg i innych ważnych dla poszczególnych religii tekstów**, pozwalają odpowiedzieć na bardzo praktyczne pytania:**

1. JAK wyznawcy konkretnych religii zachowają się w różnych sytuacjach życiowych

Oraz:

2. DLACZEGO takie właśnie zachowania wybierają?

Idee mają konsekwencje

Celem wykładu jest prezentacja dwóch zagadnień:

1.Wyjątkowa natura islamu jako religii totalnej, to znaczy wpływającej na wszystkie sfery ludzkiego życia;

2. Pokazanie przyczyn, które powodują, że dialog miedzy chrześcijaństwem i islamem skazany jest na niepowodzenie

Konflikt między islamem i chrześcijaństwem

- **Obie religie uważają się za uniwersalne i prawdziwe.**
- **Za główny cel uznają głoszenie swojej prawdy na całym świecie.**
- **Istnieją między nimi zasadnicze różnice.**

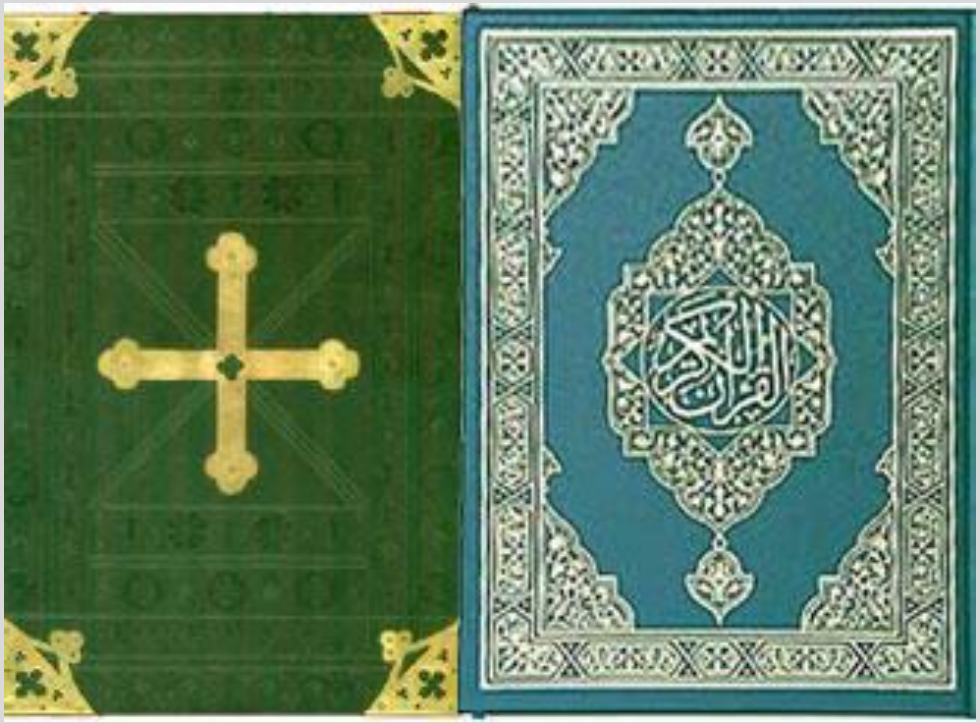

Różnice między islamem i chrześcijaństwem

Chrześcijanie aspiracje swojej religii do jedyności i powszechności uzasadniają powołując się na osobę założyciela. Uważają, że chrześcijaństwo jest jedyną religią założoną bezpośrednio przez Boga, który w osobie Jezusa Chrystusa zstąpił na ziemię.

Według wyznawców islamu przyjęcie poglądu o boskości Chrystusa dyskwalifikuje chrześcijaństwo jako prawdziwą religię. Muzułmanie uważają, że islam to najdoskonalsze, bo ostatnie w dziejach, objawienie Boga.

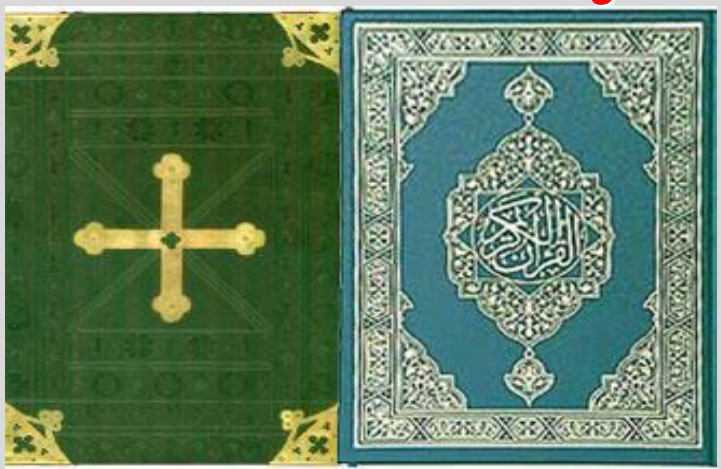

Biblia a Koran

Biblia jest **księgą natchnioną.**

„Do sporządzenia Ksiąg świętych wybrał Bóg ludzi, <u>którymi jako używającymi własnych zdolności i sił</u> posłużył się, aby […] przekazali na piśmie to wszystko i tylko to, co On chciał. **KKK 106**

Koran jest **księgą objawioną.**

Jego tekst to słowa samego Boga skierowane do ludzi.

„Ma on swój niebiański prototyp – *umm al-kitab*, dosłownie Meta-Księgę, będącą pełnym zapisem Słowa Bożego”.

Koran jest ponadczasowy i ponadhistoryczny.

Zawiera **słowa Boga,** które **nie podlegają żadnym zmianom.**

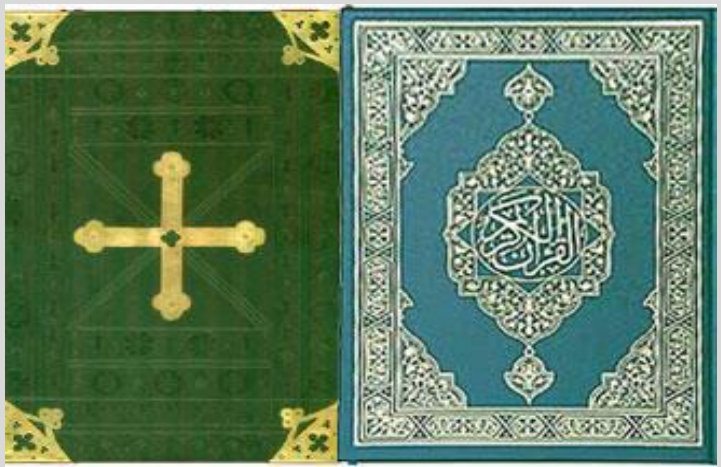

Różnice między islamem i chrześcijaństwem

- **Jezus nie prowadził działalności politycznej.**
- Najważniejszym **celem chrześcijaństwa** jest **osobiste zbawienie człowieka.**
- Dokonuje się ono przez **miłość i miłosierdzie.**

- **Islam jest religią totalną**
- **Mahomet,** był nie tylko **prorokiem,** ale też **przywódcą politycznym.**
- Założył **państwo**, którego **prawodawstwo oparł na Koranie.**
- W islamie **prawo religijne przenika wszystkie sfery życia.**

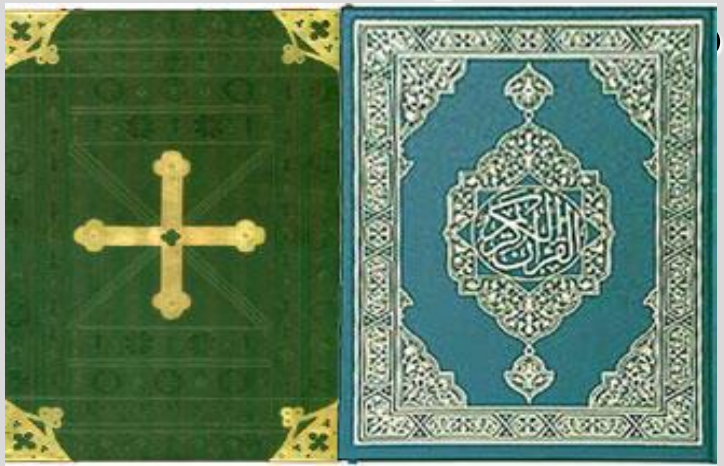

Trapiści z klasztoru w **Tibhirine**, w Algierii. Siedmiu z nich zostało zamordowanych wiosną 1996.

Natura islamu

W islamie **nie istnieje rozdział religii i państwa** ani **podział na świecką i religijną sferę życia**. **Sposób życia wyznawcy islamu** jest bowiem **całkowicie oparty na Koranie**. Pokazuje to sama nazwa religii dosłownie oznaczająca **poddanie się boskiej woli**.

Natura islamu

Islam jest religią ekspansji i walki

Aby się o tym przekonać wystarczy przypomnieć kilka dat:

- **622 - rewolucja religijna i polityczna Mahometa (570-632), który połączył rozdrobnione plemiona arabskie w jedną zbiorowość państwową;**
- **643 – podbój Afryki Północnej przez Arabów;**
- **711-713 – arabowie opanowują Hiszpanię;**
- **732 – bitwa pod Poitiers – Karol Młot pokonuje Arabów kładąc kres ekspansji Islamu na Zachodzie;**

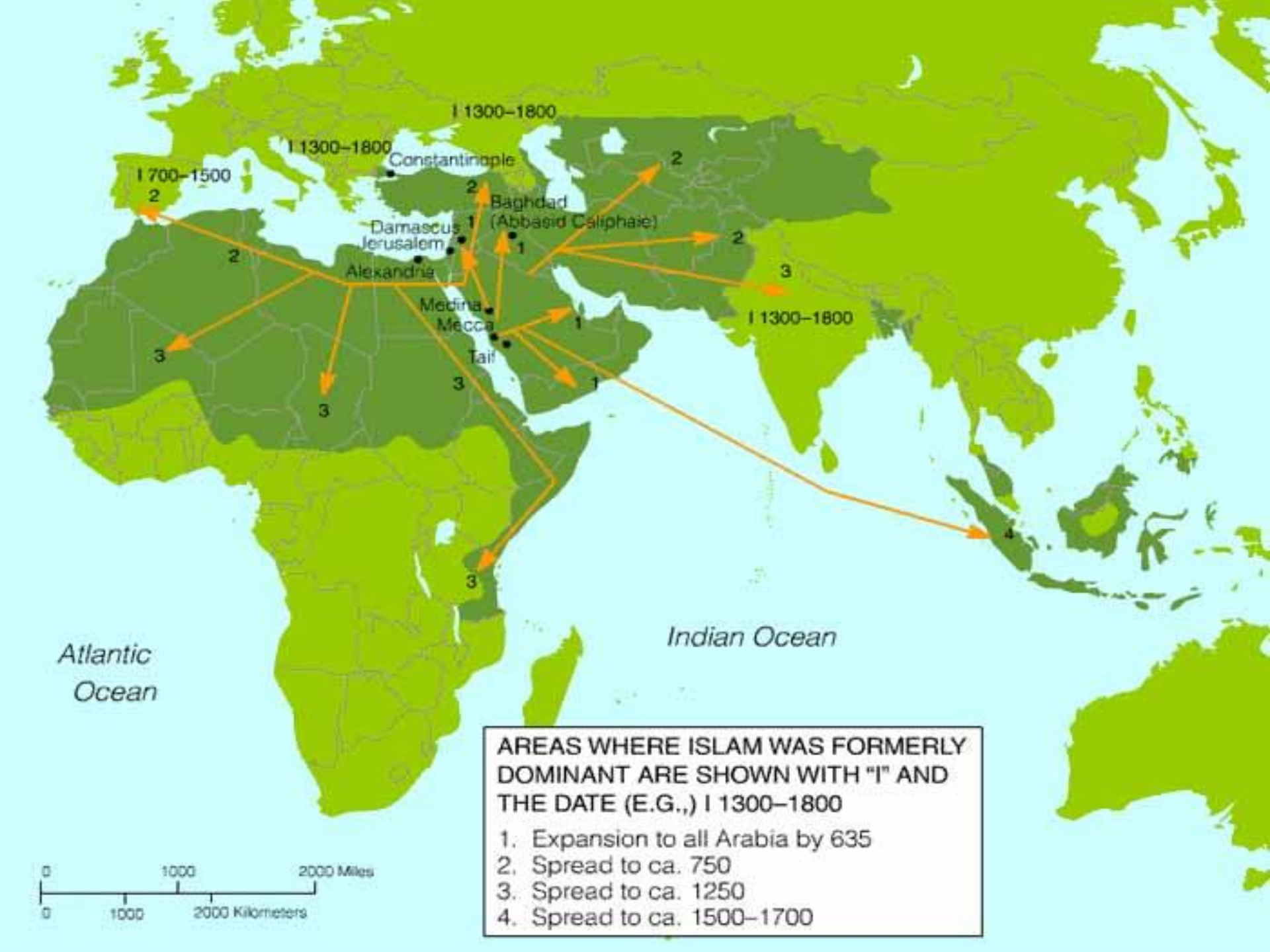
I 1300–1800
I 1300–1800
Constantinople
I 700–1500
Baghdad
(Abbasid Caliphate)
Damascus
Jerusalem
Alexandria
Medina
Mecca
Taif
I 1300–1800
Atlantic Ocean
Indian Ocean
AREAS WHERE ISLAM WAS FORMERLY DOMINANT ARE SHOWN WITH "I" AND THE DATE (E.G.,) I 1300–1800
1. Expansion to all Arabia by 635
2. Spread to ca. 750
3. Spread to ca. 1250
4. Spread to ca. 1500–1700
0 1000 2000 Miles
0 1000 2000 Kilometers

Szari'at
podstawa i uzasadnienie ekspansji islamu

- W kulturze islamskiej **pierwotnym źródłem prawa jest sam Bóg, a zatem człowiekowi nie wolno tego prawa zmieniać.**
- Jest to zatem zupełnie inna tradycja niż europejska, która opiera się na rzymskim prawie stanowionym przez ludzi.
- Prawo muzułmańskie uwzględnia także inne sposoby tworzenia przepisów: powszechną zgodę uczonych (**idżma**) oraz analogię (**kijas**).
- **Proces kształtowania prawa zakończył się** zasadniczo **około X wieku**.

Szari'at
podstawa i uzasadnienie ekspansji islamu

Uczynki dzieli się w prawie muzułmańskim na pięć kategorii:

- **obowiązkowe** (wadżib lub fard, mogą być indywidualne – fard ajn, jak modlitwa i post, lub zbiorowe – fard kifaja, jak **dżihad),**
- **zalecane (**mandub, mustahabb**),**
- **dozwolone,** neutralne moralnie (mubah),
- **godne unikania** (makruh)
- **zabronione** (haram lub mahzur).

Za: AGATA S. NALBORCZYK, Prawo w islamie, www.wiez.com.pl/islam/index.php?id=17

Szari'at
podstawa i uzasadnienie ekspansji islamu

Islam dzieli świat na dwie części:

- **Pierwsza** to **„*dar al-islam*”** czyli **„*dom islamu*”,** albo **„*przybytek pokoju*”.** Na obszarze tym (obejmującym ziemie, na których żyją wyłącznie muzułmanie lub ludzie, którzy nie będąc muzułmanami poddali się zasadom islamu) panuje **ład i spokój**.

- **Druga część** to **„*dar al-harb*”,** co tłumaczy się jako **„*dom wojny*”,** albo **„*przybytek walki*”.** Jest to **sfera chaosu,** którego źródłem jest fakt, że **żyjący w niej ludzie nie zaakceptowali prawa koranicznego. Obejmuje** między innymi **cały obszar zdominowany przez zachodnią kulturę.**

Szari'at

podstawa i uzasadnienie ekspansji islamu

Zgodnie z naukami Mahometa muzułmanie mają walczyć z takimi społeczeństwami i wojna z nimi jest usprawiedliwiona. Wojna ma trwać tak długo, póki cała ludzkość nie przyjmie islamu albo nie podporządkuje się autorytetowi muzułmańskiego państwa.

<1% (Belarus, Czech Republic, Estonia, Finland, Hungary, Iceland, Latvia, Lithuania, Malta, Moldova, Monaco, Poland Portugal, Romania, Slovakia, Ukraine)
1%-2% (Andorra, Croatia, Ireland)
2%-4% (Italy, Luxembourg, Norway, Serbia, Slovenia, Spain)
4%-5% (Denmark, Greece, Liechtenstein, United Kingdom)
5%-10% (Austria, Belgium, Bulgaria, France, Germany, Netherlands, Sweden, Switzerland)
10%-20% (Montenegro, Russia)
20%-30% (Cyprus)
30%-40% (Macedonia)
40%-50% (Bosnia and Herzegovina)
80%-90% (Albania)
90%-95% (Kosovo)
>95% (Turkey)

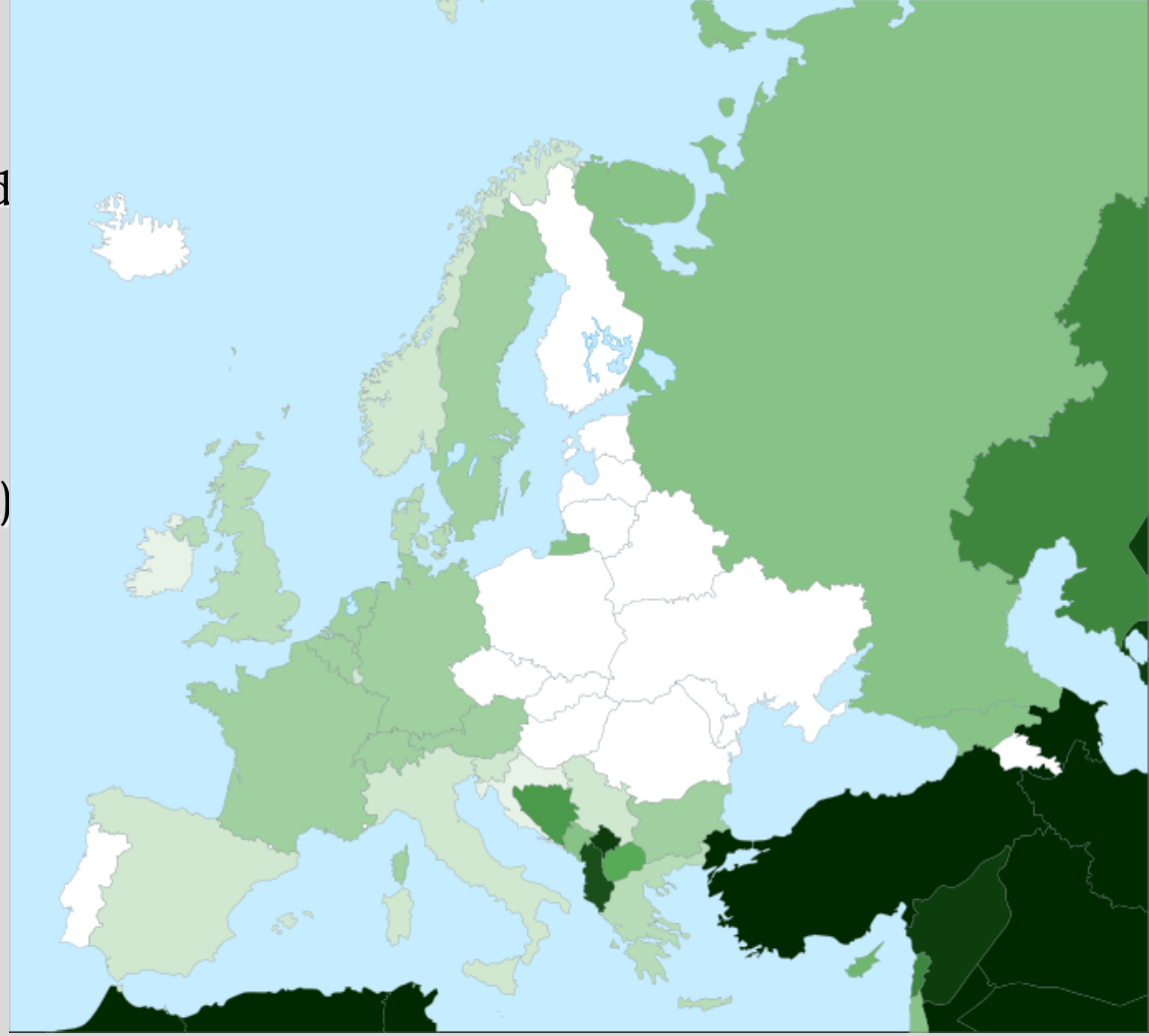

Wyznawcy islamu w Europie

Wszelkie ustalenia i wskazówki zawarte w Koranie, których wspólnota i jednostka mają przestrzegać, tworzą prawo muzułmańskie – *szari'at* [...], które **jako dane przez Boga ma największą, bezdyskusyjna wartość, stanowi też poprzez wieki podstawę legislatury i systemów prawnych w świecie muzułmańskim.**

Ewa Machut-Mendecka, *Świat tradycji arabskiej*, Warszawa 2005

Obecnie 65% muzułmanów zamieszkujących Europę uważa, ze **prawo koraniczne jest ważniejsze niż zapisy prawa stanowionego obowiązujące w Unii Europejskiej**.

Za: Piotr S. Ślusarczyk, *Polityczny islam, liberalna demokracja i zachodnie złudzenia*, Zielona Góra 2015

Koran wiele uwagi poświęca kwestii małżeństwa. Uznaje poligynię: **mężczyzna może ożenić się z czterema kobietami, utrzymując z nimi równoległe związki małżeńskie, oraz poślubić pewną liczbę konkubin czy nałożnic**. Powinien jednak wszystkie żony traktować sprawiedliwie, czyli jednakowo pod względem materialnym, uczuciowym, psychicznym itd.

Ewa Machut-Mendecka, *Świat tradycji arabskiej*, Warszawa 2005

Mężczyźni stoją nad kobietami ze względu na to, że Bóg dał wyższość jednym nad drugimi, i ze względu na to, że oni rozdają ze swojego majątku.

Przeto **cnotliwe kobiety są pokorne i zachowują w skrytości to, co zachował Bóg**. I **napominajcie te, których nieposłuszeństwa się boicie, pozostawiajcie je w łożach i bijcie je!**

A jeśli są wam posłuszne, to starajcie się nie stosować do nich przymusu. Zaprawdę, Bóg jest wzniosły, wielki!

Koran Sura 4:34 (Bielawski)

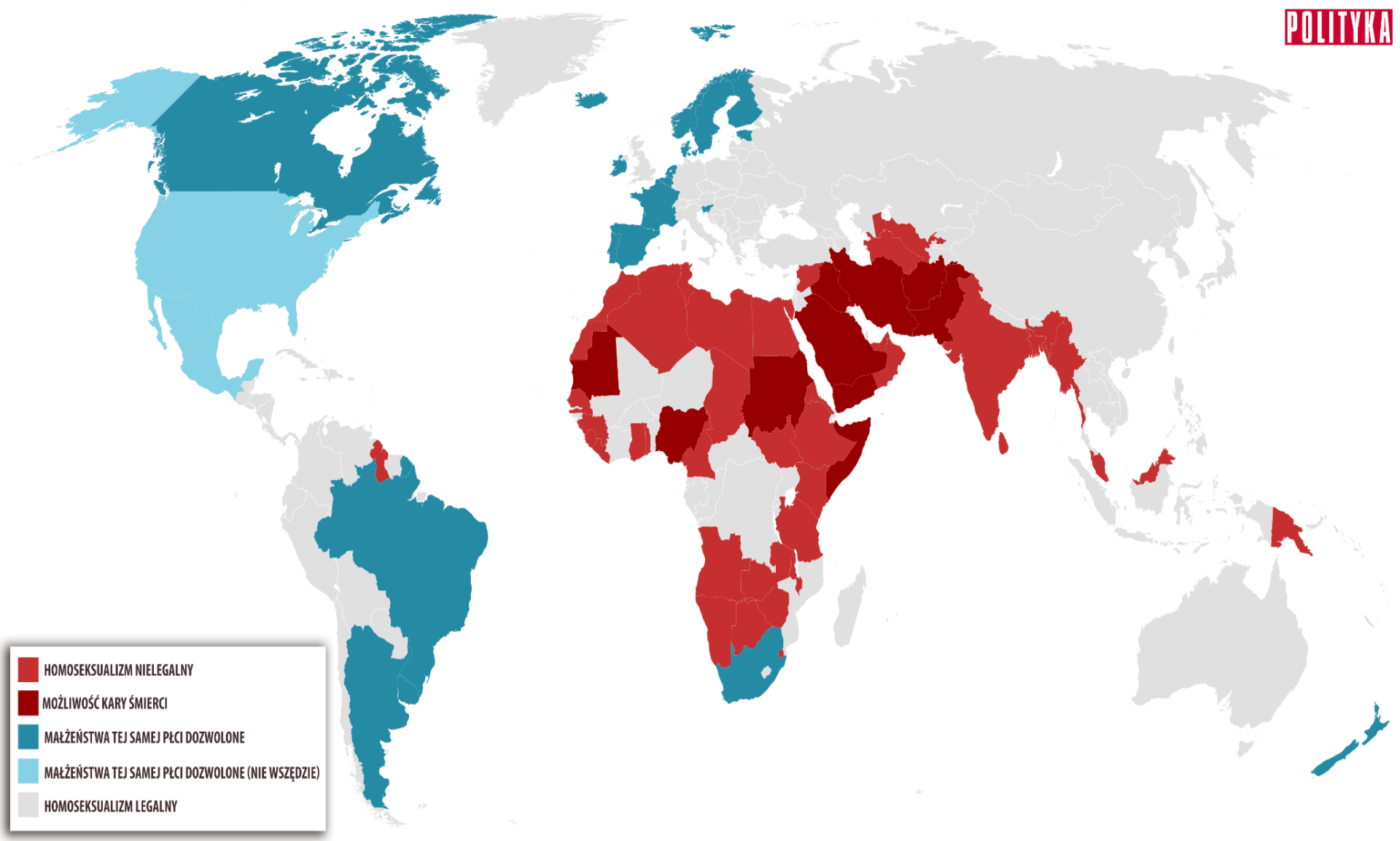

Mapa akceptowanych modeli małżeństwa

Podsumowanie

Chrześcijaństwo nie utożsamia się z żądną społecznością i żadna kulturą; od czasu Zesłania Ducha Świętego **można wyznawać** tajemnice Boże **we wszystkich językach. [...]**

Islam, przeciwnie, **przedłuża wizję** Starego Testamentu, **w którym lud Boży jest niepodzielną wspólnotą życia społecznego, losów politycznych i wiary religijnej.** Koran jest prawem cywilnym i religijnym. **Islam nie może zatem być ani powszechny ani misyjny; normalnie rzecz biorąc może być tylko zdobywczy.**

Sto punktów zapalnych w historii Kościoła, Warszawa 2001, s. 89

Podsumowanie

Polityka multikulturalizmu i wynikająca z niej **nadmierna otwartość** współczesnej kultury Zachodu doprowadziły do tego, że stała się ona **łatwym celem ekspansji islamu.**

Odmiennie niż w Europie **kraje arabskie** nadal pozostają zamknięte na wpływy innych kultur, a **rola islamu jako jedynej religii nie jest kwestionowana** o czym najlepiej świadczy fakt, że **w kulturze arabskiej próby porzucenia islamu i przejścia na chrześcijaństwo w dalszym ciągu spotykają się z dotkliwymi sankcjami (do kary śmierci włącznie).**

Dialog chrześcijańsko-muzułmański

Kilka wątpliwości

Czym jest dialog międzyreligijny?

„W potocznym sensie **dialogiem jest każde spotkanie, w którym strony rozmawiają, zamiast się ignorować, bojkotować, zwalczać czy zabijać.** Sam fakt rozmawiania można wtedy ocenić pozytywnie. Wszelkie wymiany informacji, dyskusje, debaty czy negocjacje są traktowane jako dialog”.

Stanisław Krajewski, *Cel i bezcelowość dialogu*, „Teofil” (29) 2011

Gdy przyjmiemy tak szerokie rozumienie dialogu, to większość wątpliwości będzie **bezzasadna.** Tak rozumiany dialog chrześcijańsko-muzułmański, nazywany też dialogiem życia codziennego, jest realizowany w praktyce.

Czym jest dialog międzyreligijny?

Problemy zaczynają się, gdy stosujemy **inne rozumienie dialogu między religiami.**

S. Krajewski nazywa je **„dialogiem głębokim”.**

Jego istotę określa następująco: **„Chodzi [...] o potraktowanie innej religijności z całą powagą, szacunkiem i życzliwością, ale oczywiście bez zapominania o tym, że nie jest to moja religijność” .**

Taki dialog ma istotne ograniczenie – jest to **dialog bez celu.**

Krajewski stwierdza: **„w dialogu głębokim**, w którym nie oczekuje się efektów, **chodzi o uznanie właśnie inności”.**

I. Wątpliwości formalne

1. Partnerzy dialogu

Kto ze strony islamskiej partnerem dla papieża?

2. Symetria

Dlaczego dialog prowadzony jest tylko w Europie?

3. Wzajemny szacunek

Dlaczego chrześcijanie muszą za wszystko przepraszać?

II. O czym i jak dialogować?

Prof. Eugeniusz Sakowicz powołując się na **Jana Pawła II** wyróżnia **4 obszary dialogu:**

1. **dialog** chrześcijan i muzułmanów **w życiu codziennym;**
2. **dialog** specjalistów w naukach teologicznych (czyli **teologów chrześcijaństwa i islamu);**
3. **dialog modlitwy, polegający na „byciu razem, aby się modlić”** (według własnych reguł doktryny i kultu);
4. **dialog społecznego zaangażowania na rzecz wyzwalania z niemoralności** (promocja życia ludzkiego – indywidualnego oraz społecznego).

II. O czym i jak dialogować?

Badania oparte na pogłębionych wywiadach obejmujących 45 tysięcy respondentów potwierdzają, że **islam jest jedyną religią na świecie, której wyznawcy stają się tym agresywniejsi, im bardziej angażują się w praktykowanie swojej religii**".

Muzułmanie od 11 września 2001 roku dokonali na całym świecie ponad **27 000 aktów terroru w imię islamu**. To około 2000 rocznie albo 5 dziennie.

©ANSA
©ANSA